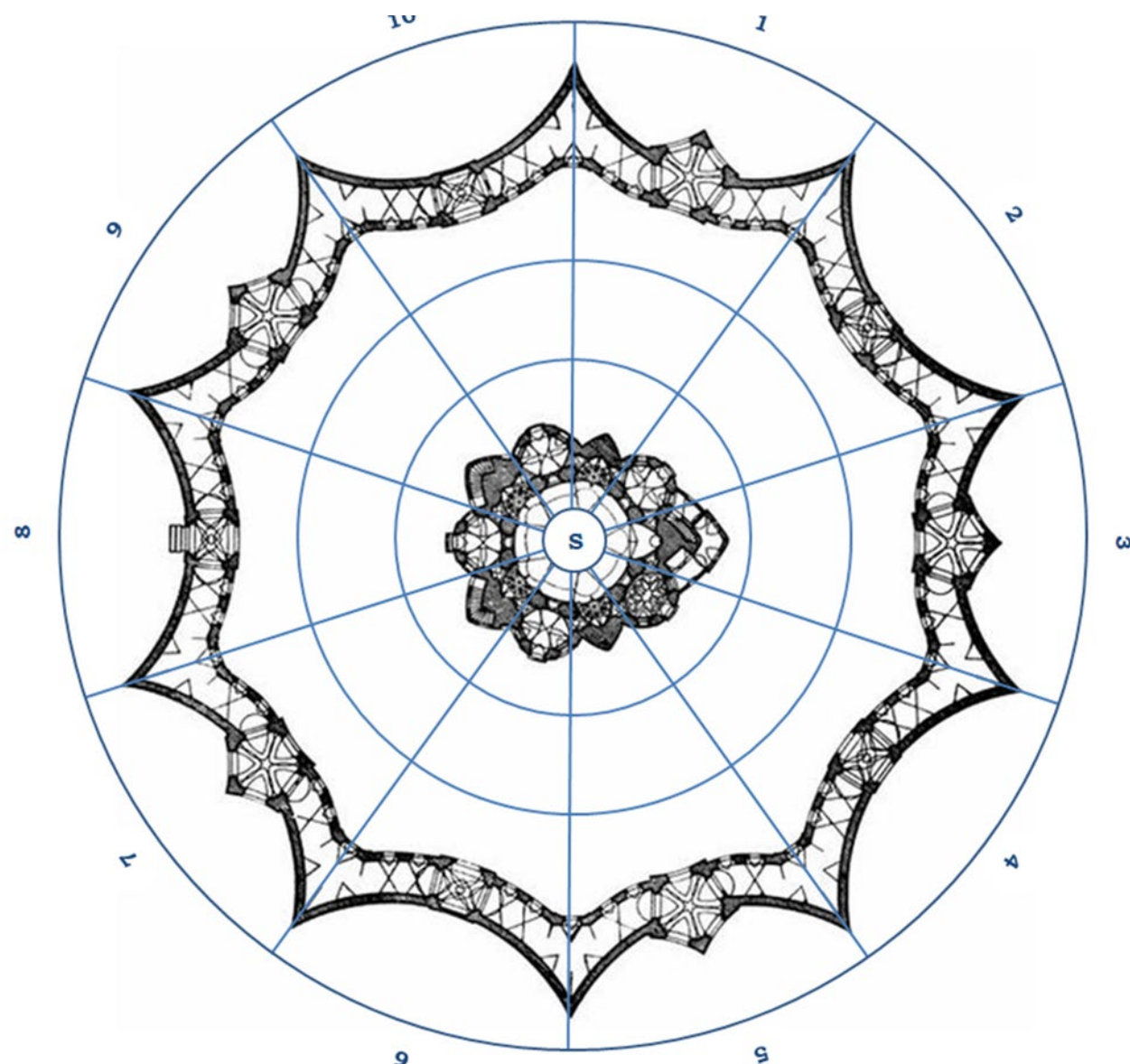

Břežanská kaple je tak trochu prototyp samotného Santiniho vrcholu, kterým je kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou. Tuto stavbu zadal Václav Vejmluva, opat žďárského cisterciáckého kláštera ihned po otevření hrobu Jana Nepomuckého. Zázrak „neporušeného jazyka“ pochopil jako boží pokyn i (*Tajenka*). Vypracování projektu poutního kostela trvalo jen několik týdnů a o tři roky později byl vysvěcen. Ještě několik let však trvaly dokončovací práce, a to i po Santiniho smrti.

Podstatou Zelené hory je oslava hvězdy uprostřed hvězd. Půdorys vychází z pěticípé hvězdy, obkroužen je pěti kaplemi v ambitu, které symbolizují nejen pět mučednických ran Kristových, ale také pět hvězd, které se dle legendy objevily nad umučeným Janem z Nepomuku. Celý kostel je protkán symbolikou, a to jak matematickou tak ikonografickou, ale o tom více na jiném pracovním listu

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU, kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1719–1722)

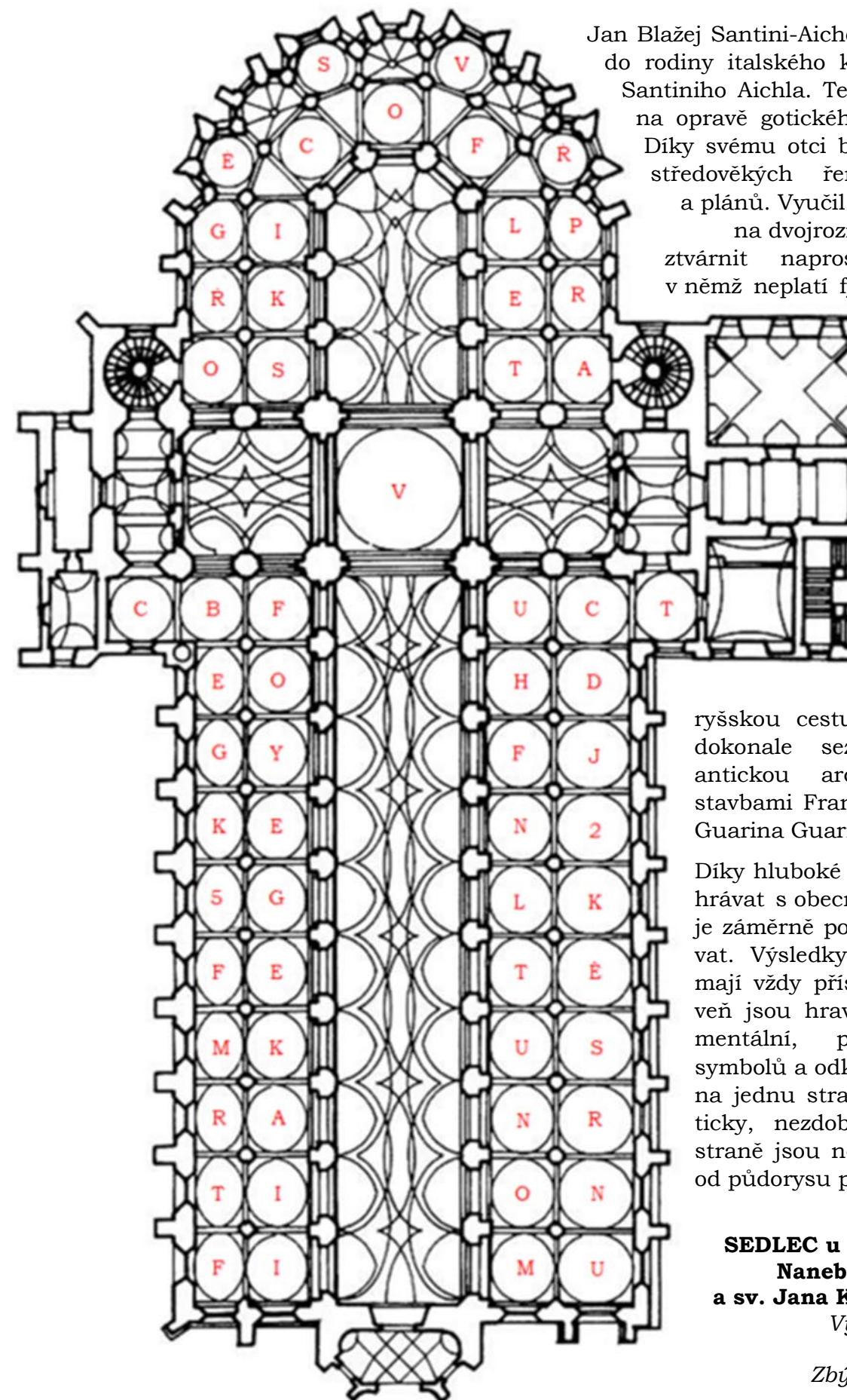
Doplň od středu slova začínající písmenem S. V kruhu pod číslicemi najdeš tajenku.

1. rozprašovač	6. ďábel
2. sestra hovorově	7. zeleninový pokrm
3. vlasové studio	8. tlustokožci
4. reakce na zátěžovou situaci	9. lesklá látka
5. opak zdola	10. dotkli

Tajenka Sedlec: „světíl přestavbu tehdy jen 25 letému Santinimu“
Tajenka Zelená hora: „Jan Santini“

BAROKNÍ GOTIKA – Jan Blažej Santini-Aichel

(*1677 Praha – †1723 Praha)

Jan Blažej Santini-Aichel se narodil v Praze do rodiny italského kamenického mistra Santiniho Aichla. Ten se v Praze podílel na opravě gotického chrámu sv. Víta. Díky svému otci byl Jan Blažej znalý středověkých řemeslných postupů a plánů. Vyučil se malířem a časem na dvojrozměrné ploše dokázal ztvárnit naprosto fiktivní svět, v němž neplatí fyzikální zákonitosti, které limitují stavitelskou činnost. Tato svoboda později ovlivnila i jeho architektonické projekty. Uměl si poradit se složitými průniky rozličně profilovaných částí.

Po vyučení snad absolvoval tovaryšskou cestu do Itálie, kde se dokonale seznámil s klasickou antickou architekturou, např. stavbami Francesca Borrominiho, Guarina Guariniho a dalších.

Díky hluboké znalosti si mohl pohrávat s obecnými pravidly, mohl je záměrně porušovat a proměňovat. Výsledky jeho práce v sobě mají vždy přísnou logiku a zároveň jsou hravě nápadité, experimentální, plné nejrůznějších symbolů a odkazů. Jeho stavby se na jednu stranu tváří minimalisticky, nezdobně, ale na druhé straně jsou nesmírně hravé, a to od půdorysu po klenbu.

Díky hluboké znalosti si mohl pohrávat s obecnými pravidly, mohl je záměrně porušovat a proměňovat. Výsledky jeho práce v sobě mají vždy přísnou logiku a zároveň jsou hravě nápadité, experimentální, plné nejrůznějších symbolů a odkazů. Jeho stavby se na jednu stranu tváří minimalisticky, nezdobně, ale na druhé straně jsou nesmírně hravé, a to od půdorysu po klenbu.

SEDLEC u Kutné Hory, kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele (1702–1708)

Vyškrtěj tato písmena:
C, O, F, G, K, R
Zbývající písmena přečti po řádcích.

Santiniho profesí bylo „jen“ malovat a projektovat. Proto na realizaci staveb směl jen dohlížet, samotný proces stavby ale prováděla vždy místní stavební huť. Za kulturní vrchol v Čechách kolem roku 1700 byla považována doba panování císaře Karla IV. A právě interpretací této doby se chtěli reprezentovat nejvdělanější muži té doby, přední opati starobylých řádů působících v Čechách. Šlo především o cisterciáky, benediktiny a premonstráty. Tyto staré řády demonstrovaly starobylost a odvěkou spojitost se zemí Koruny české právě Santiniho barokní gotikou. Santiniho architektura odkazovala na středověk.

První Santiniho stavbou Marie a sv. Jana Křtitele zničeného chrámu dřích

tohoto druhu byla bazilika Nanebevzetí Panny tele v Sedlci. Šlo o ruiny cisterciáckého klášteru¹. Na obnovu v té době největšího v Čechách pozval tamní opat Jinsnopek (viz tajenka Sedlec).

Santini měl úžasnou schopnost stavět i v období baroka „goticky“. Gotiku měl „nakoukanou“ z dětství a v Sedlci ji mohl naprosto osobitě propojit s barokem. Využil například obrovské okno nad vchodem do kostela a před něj vystavěl relativně subtilní vstup s plastikami v nadstavbě. Poměr výšky, šířky a hloubky kostela zdůraznil důmyslnou rytmizaci stěn a kleneb. Baroko se jeví např. v postranních nebo detailech kolem oltáře.

zaci tu prochodištích

Ještě nebyla dokončena obnova sedleckého kláštera a už Santiniho schopnosti testoval další opat. Mladotická kaple Jména Panny Marie je první stavbou, kterou si u Santiniho objednal plaský opat Evžen Tyttl. Byla to zakázka takřikajíc na zkoušku. Opat se chtěl ujistit o architektonických kvalitách. Šlo o to zjistit, zda Santini dokáže vyprojektovat budovu na bažinatém podloží. Tuto svoji architektonickou virtuozitu pak mohl aplikovat na stavbě rozsáhlého plaského kláštera.

Santini v kapli pracoval s motivem hvězdy, kterou opakovaně vepsal do šestiúhelníku. Obě hvězdy díky zmanipulovanému světlu, proudícímu z oken vysoko nad hlavou pozorovatele, doslova září. Dokonce působí, jakoby se volně vznášely v prostoru. Jejich pootočení dramaturgizuje prostor a připomíná tak gotické myšlení.

MLADOTICE, kaple Jména Panny Marie (1708–1710)

Vkresli do plánu dvě šesticípé hvězdy, barevné tečky ti jistě pomohou.

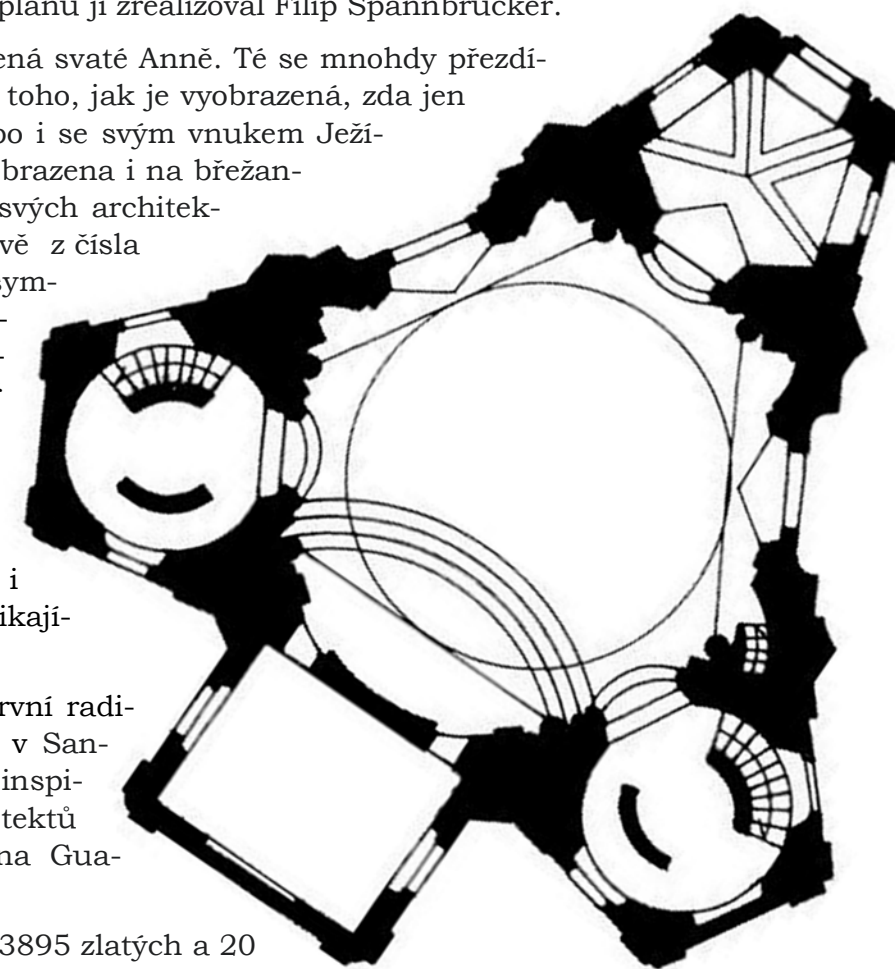
¹ Zkušenosti však již měl ze Zbraslavskéhorovněž cisterciáckého kláštera, kde zahájil svou uměleckou kariéru. Po zdařilém Sedlci směřovaly k Santinimu žádosti dalších a dalších opatů.

Stavbě mladotické kaple předcházela návrh a realizace kaple v Panenských Břežanech. Tu zadala mladému Santinimu Helena Pieroni da Gagliano, abatyše kláštera benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě. Podle Santiniho plánů ji zrealizoval Filip Spannbrucker.

Břežanská kaple měla být zasvěcená svatě Anně. Té se mnohdy přezdívá Samodruhá či Samotřetí podle toho, jak je vyobrazená, zda jen se svojí dcerou Pannou Marií nebo i se svým vnukem Ježíšem (právě Anna Samotřetí je vyobrazena i na břežanském hlavním oltáři). Santini ve svých architektonických plánech vycházel právě z čísla tři, které svatou Annu tak často symbolizuje. Vně působí kaple pozoruhodným tvarem rovnostranného trojúhelníku, ale teprve uvnitř se nachází dokonale promyšlená kompozice šestibokého prostoru s přísně rozehranými geometrickými vztahy. Santini se svým smyslem pro detail a symboliku i zde originálně využil světla pronikajícího do kaple okny v lucerně.

Kaple svaté Anny je příkladem první radiálně rozvinuté paprscité centrály v Santiniho díle. Ten se i v tomto díle inspiroval stavbami italských architektů Francesca Borrominiho a Guarina Guariniho.

Celkové náklady na stavbu činily 3895 zlatých a 20 krejcarů. Z toho stavitel získal 995 zlatých a Santiniho honorář za plány a autorský dozor byl 180 zlatých...

PANENSKÉ BŘEŽANY, kaple svaté Anny (1705–1707)

Vyber správnou možnost

Kaple sv. Anny je:

- 1) stavba s protáhlou lodí
- 2) centrální paprscitá stavba
- 3) stavba s křížovou lodí

Zvenku kaple svým tvarem připomíná rovnostranný:

- 1) trojúhelník
- 2) čtverec
- 3) šestiúhelník

Uvnitř má hlavní loď tvar pravidelného:

- 1) čtverce
- 2) pětiúhelníku
- 3) šestiúhelníku

Ze tří stěn hlavní lodi vybíhají:

- 1) boční kaple
- 2) schodiště
- 3) výklenky

Hlavní loď je zaklenutá:

- 1) českou plackou
- 2) kopulí o třech pendativech
- 3) záklopovým stropem

Boční kaple jsou zakončeny:

- 1) kopulí
- 2) pětibokou lucernou
- 3) sedlovou stříškou

„Dutým pilířem“ vytvořil Santini prostor pro:

- 1) schody
- 2) úložný prostor
- 3) oltář